

XXV. — Budapest, 1900. december 22-én. — 51. sz.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI HETILAP.

A Népnevelők Budapesti Egyesületének tulajdona és a hazai Tanító-
Országos Bizottságának

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Felelős szerkesztő: EMBER JÁNOS,

KIHEZ A LAP SZELLEMI RÉSZÉT ILLETŐ KÖZLEMENYEK KÜLDENDŐK:
Budapest, IX., Liliom-utoza 31 sz. II. em. 12.

Kiadó a „HUNNIA” NYOMDA,

HOVÁ AZ ELŐFIZETÉSI DIJAK, REKLAMÁCIÓK, HIRDETÉSEK KÜLDENDŐK.
(VI., Teréz-körút 3., Kemnitzer-utca sarok.)

A Népnevelők
Budapesti Egyesületének tagjai
tagilletményül kapják e lapot.

Nem tagok előfizethetnek
a kiadónál
1 évre 8 kor., 1/2 évre 4 kor., 1/4 évre 2 kor.-val

BUDAPEST, 1900.

„HUNNIA” KÖNYVNYOMDA (SEBŐK és MÜNZ)
VI., Teréz körút 3 szám.

A vonatok **indulása** Budapest k. p. udvarról.
Érvényes 1900 október hó 1-től.

Dél előtt					Dél után				
vonat szám	óra	perc	vonat neve	hová	vonat szám	óra	perc	vonat neve	hová
32	6 20	v. v.		Nagy-Kanizsa	944	12 10	sz. v.		Kis-Kőrös
604	6 50	gy. v.		Gyefehérvár, N.-Szeben, Kolozsvár, Stanislau	22	12 25	"		Bicske, N.-Kanizsa
10	6 50	sz. v.		Bécs, Grác	310	12 35	"		Hatvan
402	7 10	gy. v.		Kassa, Munkács	316	1 30	"		Fehring, Graz
1002	7 15	"		Zágráb, Fiume, Róma	1302	1 45	gy. v.		Kolozsvár, Arad
304	7 30	"		Ruttka, Berlin	504	1 55	"		Szatmár-Németi
320	7 35	sz. v.		Gödöllő	4	2 20	"		Bécs, Páris, London
906	7 35	"		Belgrád, Brod,	16	2 30	sz. v.		Bicske
1508	7 50	"		Kassa, Csorba	404	2 35	gy. v.		Kassa, Lemberg
1008	8 00	"		Zágráb, Fiume Pécs	304	2 40	"		Konstantinápoly
606	8 10	"		Arad, Brassó	312	2 45	sz. v.		Hatvan
506	8 30	"		Kolozsvár, Brassó	510	2 55	"		Szolnok
6	8 50	gy. v.		Bécs, Grác	1004	3 00	gy. v.		Zágráb, Fiume, Róma
408	8 50	sz. v.		Munkács, M.-Sziget	1022	3 20	v. v.		Adony-Szabolcs, Paks
1708	9 15	"		M.-Sziget, Stanislau	910	3 35	sz. v.		Szabadka
306	9 35	"		Ruttka, Berlin	302	3 45	gy. v.		Ruttka, Berlin
					12	4 30	sz. v.		Győr
					308	5 20	"		Ruttka, Berlin
					308	5 45	"		Kolozsvár, Brassó
					318	6 25	"		Hatvan
					1706	7 05	"		M.-Sziget, Stanislau
					24	7 35	"		N.-Kanizsa, Triest
					1506	8 00	"		Kassa, Csorba
					1006	8 30	"		Zágráb, Fiume, Eszék
					406	8 55	"		Miskolcz, Lemberg
					48	9 00	t. sz. sz.		Bicske
					502	9 15	gy. v.		Kolozsvár Bukarest
					1904	9 35	sz. v.		Gyékényes, Bród
					1304	9 55	"		Fehring, Graz
					608	10 00	"		Arad, Brassó
					908	10 20	"		Belgrád, Eszék, Bród
					8	10 45	sz. v.		Bécs, Sopron
					322	11 10	v. v.		Ruttka, Miskolcz

A vonatok **indulása** Budapest-Józsefváros-ról.

— — — — — 324 6 50 sz. v. Péczel

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI HETILAP.

Felelős szerkesztő: Ember János.

A Népnevelők Budapesti Egyesületének s az Orsz. Bizottságának hiv. közlönye.

Megjelenik e lap minden szombaton.

ELŐFIZETÉSI ÁRA

Egész évre	8 kor.
Fél évre	4 „
Negyed évre	2 „
Hirdetések díja petit soronként 20 fillér.	
— Kéziratokat nem küldünk vissza. —	

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz:

Lilliom-utca 31. sz. alá küldendők.

Előfizetések, reclamációk és hirdetések a kiadóhoz:

A „HUNNIA” KÖNYVNYOMDA VALLALATHOZ:
(VI., Teréz-körút 8. szám alá küldendők)

A Népnevelők Budapesti Egyesületének tagjai tagilletményül kapják a lapot. — Tagsági s egyéb egyesületi ügyekben szívesen szolgál felvilágosítással GERLEY SZEVÉR egyes. titkár. — A tagsági díjak DIÓSZEGHY BÉLA pézstárnokhoz VI., Szondy-utca 47. szám alá küldendők.

Tömörülés.

A hangulat, mely betölti a sziveket a szent ünnepek előestéjén, átrezeg az én szivemen is. Ha lehetséges volna, szeretetemmel átölelném legalább a magyar tanítószókat. S csak egyre kérném: Kartársak! testvérek! szeressétek egymást. Testvérek vagyunk; egyazon ügynek munkásai s apostolai a legszentebb feladatnak: az embernevelésnek, hirdetői a békességnek, a szeretetnek. Tanítók! Szeressétek hát egymást. Hiszen békességet hirdet ajkatok minden nap.

És mégis, mégis! Mi egymásközt sem birunk megférti békességben. Felütötte köztünk is fejét: a féltékenység és az irigység. Nem birunk építeni, hanem csak rombolni. Összedönteni akarjuk azt, a mint az összetartás érzete hozott létre más időkben. Nem birjuk megbecsülni a tömörülés nagy fontosságát. Az idősebbek félreálltak. Az ifjabb tanítói nemzedék szívében nincs idealizmus. Nem foglalkozik szorosabb értelemben vett kötelességén kívül semmivel. A közügyért való lelkesedés fogalma nem hatja át az ifjabb tanítói nemzedék szívét. Indolentiája a botránnyossáig nagy. Egyesületekbe nem lép s közönyös minden iránt, a mi a közügyet érdekli.

Szálljon fejemre a visszautasítás fergetege. Érjen engem a felzúdulás haragja. De oda kiáltom: fővárosi tanítószó! nem teljesíted magad iránt sem egész mértékben kötelességedet. Van a fővárosnak néhány száz tanítója, a ki több egyesületnek tagja. De van sok száz, a kik nem tagjai egy egyesületnek sem. Az a néhány száz anyagi erejének megfeszítésével támogatja a tanítói egyesületeket, az ezekre fordított filléreket elvonja családjától, hogy használjon a közösségnek, a

mindnyájunk érdekének. De hol marad a másik, a közönyös része a tanítóságnak? Hol vannak különösen a fővárosi tanítónők, a kik velünk egyenlő fizetésben részesülnek! Hol? Hát nincs-e szükségük nekik is önművelésre? Nincs-e szükségük arra, hogy ha majd az idő úgy fordul, hogy érdekeiket megvédeni kell, legyenek egyesületek, melyek talpra állnak!?

Békességet akarok hirdetni a közelgő szent ünnepek előestéjén. De elfog a keserűség a közöny láttára. Ha látom, hogy a meglevő fővárosi tanító-egyesületek csak tengődnek a közönyösség miatt. Társadalmi tényezővé lett ma már a tanítóság. De vajjon külön-külön, egyedek teremtették-e meg a mai helyzetet? Nem! henem a tömörülés. Szerte e hazában minden vármegye, minden járás, sőt egyes városok tanító-sága a tömörülésben bírja erejének hatályosságát. Csak mi, fővárosi tanítók huzunk szerte-széjjel. A hányan vagyunk, annyifélé. Sőt, az a kisebbik csoport is, mely tagja több egyesületnek, zúgolódik már és félreállni készül.

Kartársak! Fejünkre zúdulhat a veszedelem, ha nem tömörülünk, ha szerte huzunk, ha félre állunk. ha kihál szivünkéből az idealizmus. Tömörülünk, ha lehet egy táborba. Egyesítsük a békekés idejében, a jobb napokban is erőinket, mert tömörülésben van az erő, mely hat, alkot, gyarapít erkölcsi értékben nagyot és majdan termékenyítő melegével gyümölcsöket érlel.

Békesség és összetartás legyen a jelszó! S egyakarattal. Szeressük, pártoljuk meglevő egyesületeinket, látogassuk gyűléseinket. Becsüljük meg egyleteinket, legyen az Népművelők egyesülete, Tanítók Kaszinója, vagy egyéb. Ne törjön egyik egyesület a másikra. Szűnjék már meg a neheztelés és félreértés. Közös erővel és akarattal rontsuk le az akadályokat, melyek a széthúzásnak okozói voltak s akkor, mint egy jeles író mondja: „az északi és déli sarkon vesztegelve, természeti erőket öl meg csirájában az életrontó hideg; de ha egymásfelé közeledve áramlik, mindinkább veszt zord erejéből a két farkasszemű vad, úgy, hogy mire az egyenlítőnél találkoznak, forró ölelkezéssel egyenlítik ki a differentiákat“.

Békesség velünk!

Csáky Elek.

Az iskolai kirándulások kérdése.

(Folyt. és vége.)

Az ásványban, sőt a geologia oktatására egy-egy talált, talán épen különös alakú vagy színű kő, esetleg egy mély vizmosás vagy különös alakú szikla szolgáltathat okot és alkalmat.

S valjon hol érzi magát közelebb az ember az Istenhez, mint a természet remek templomában, a hol minden fűszál, virág, rög az Isten mindenhatóságát, jóságát hirdeti azoknak, kik azt megfigyelni hajlandók s szépségei iránt nem érzéketlenek. A tanítónak szép alkalma nyílik minezek iránt tanítványainak érdeklődését fölkelteni; ha ez neki sikerül, a kirándulás legszebb eredménye lesz a nagy, örökkévaló Isten imádása. Ime a valláserkölesi hatás.

Napos időben látjuk, hogy a virágok nyitva tartják kelyheiket; ha az ég elborul, közülök némelyek bezáródnak. Miért? Mert védik termékenyítő porukat. Ha porzójuk megnedvesedik, nem hullhat a por a bibére: akkor nem szaporodhatnak. Más növény esőben lefelé tartja virágja pártáját éppen ezen célból, míg szép időben fölfelé. Van a növényeknek lelkök? Tudnak gondoikodni, hogy így védik magukat? Nincs. Mindenki tudja, hogy nincs. Isten rendeléséből, a növények öntudata nélkül történik ez mind. Isten gondot visel minden teremtményére. Száz ilyen mozzanatot lehet növendékeink szeme elé állítani, bemutatva a természetben Isten rendeléséből fennálló nagyszerű rendet. Ezeket látva, fölöttük gondolkodva ne fohászkoznék föl a költővel: Isten, kit a bölcs lángesze föl nem ér, csak titkon érző lelke óhajtva sejt! . . .

Nevelés szempontjából igen fontos azon körülmény is, hogy a gyermek lelke a szabadban, játék közben az iskolai fegyelem enyhültével jobban megnyílik s mélyebb betekintést enged a folyton figyelve kutató tanítónak lelke rejtettebb redőibe; nem egy vélt hibát mutat kedvezőbb vagy vélt erényt kedvezőtlenebb színben. A tanítónak ezzel alkalma nyílik vele szemben nevelő irányu eljárásának megváltoztatására.

Hazánk kincsekben gazdag föld; a hegyek belseje, mint a külső talaj bőven ontja áldásait annak, ki a föld jóságának segítségére megy annak kiaknázásában. A kincs megvan, csak a munkát a fáradságot nem szabad kimélni és érteni kell a dolog mikéntjéhez. És e kincsek legnagyobb része mégis kiaknázatlanul parlagon hever. A fáradságot talán nem kimélnők, a munkától nem irtóznak; de hiányzik a kezdeményező, a vállalkozó szellem, no meg talán nem is igen értünk hozzá, miként lehet a holt kincsét életre hozni.

A kirándulásoknak talán ezen irányban is lenne jótékony hatása. A szűk utcákból szabadba került ifjúság lelkében önkényt fejlődik ki az önállóság érzése, csak táplálni, fejleszteni kell. A fegyelmen lehetőleg enyhítsünk, adjunk növendékeinknek apróbb, némi felelősséggel járó megbízásokat. Hívjuk fel figyelmüket azon módra is, miképen lehet a földnek még most érték nélkül heverő kincseit értékesíteni. Fűszerezzük magyarázatunkat az ipar, egyáltalán a munka terén kitűnt egyes férfiak életrajzaival, azok küzdelmeivel és sikereivel. Nagynevű cultus miniszterünk Wlassits Gyula ő nagyméltósága is buzdította a tanítósgot az ifjúság kezdeményező hajlamának ápolására, midőn annak hiányáról egy tisztelegő küldöttség előtt panaszkodott. Ragadjuk meg a kínálkozó alkalmat, a siker nem maradhat el.

Midőn így főképen különféle ismeretek terjesztéséről, egyes lelki erők fejlesztéséről beszélek, talán abba a gyanúba esem, hogy e kirándulásokat szigoruan csak tanulmányozásra szántam. Korántsem.

Czélom főképen a szabadban való mozgás, szórakozás, játékok gyakorlása. Az említett ismereteket csak alkalmyszerűleg, úgy óha tanám közölni és esetről-esetre csak annyit, a mennyi a gyermekek figyelmét lekötöni bírja; de mellőzni semmi esetre sem szeretném az ily élénk lehetőleg szórakoztató modorban tartott s a gyermek korához és felfogásához mért oktatást sem, mivel megvagyok győződve, hogy az ily alkalmakkor szerzett ismeretek a gyermek elméjében mélyebb nyomokat hagynak, mint az iskola zárt falai közt megszokott tanítás.

Az oly sok előnyt ígérő iskolai kirándulásoknak azonban most még hatalmas akadályok állanak útjában.

Az első akadály a megvalósításhoz szükséges anyagi eszköznek, a pénznek hiánya; a második a társadalomnak ez irányú tájékozatlansága s esetleg sokaknak ellenszenve is. Akadálya még a kezdet nehézsége és az ügy szervezetlen volta. Jó szervezet, gondos előkészítés mellett a mily üdvösek lehetnek, másrészt jól át nem gondolt, elhamarkodott intézkedésekkel növendékeink testi épsége ellen szinte merényletet követünk el s éppen az ellenkezőjét érzük el annak, a mit elérni akartunk. Gondoskodni kell jó és elégséges közlekedési eszközökről, valamint arról is, hogy a kirándulások alkalmával esetleges s tényleg gyakran hirtelen beálló zivatarok alkalmával a gyermeksereknek legyen hova menekülnie. Általánossá kell tenni, hogy ne csak a jobb módú szülők gyermekei vehessenek részt azokban, hanem a szegényebbek is, mivel bizonyos, hogy némi költséggel lesznek egybekötve. Gondoskodni kell a szabadban jól alkalmazható játékszerekről. Rendezni kell azt is, hogy minden egyes iskola fővárosunknak minden nevezetesebb, a megismerhetésre érdemes pontját megtekinthesse. Meg kell állapítani a sorrendet is, a mely szerint a kirándulások eszközrendők, nehogy egyes helyekre ugyanazon időben nagyon sokan gyűljenek össze s egymásnak szinte útjában álljanak s nagy tömegökkel a kirándulások tulajdonképeni céljának elérését megnehezítsék.

Az akadályok elhárítása és a szükséges eszközök megszerzése, tehát az iskolai kirándulások megvalósítása céljából ennél fogva a következő indítványt bátorkodom tenni:

1. Nyujtson be a „Népnevelők Budapesti Egyesülete“ a sz. főv. Tekintetes Tanácsához memorandumot, melyben az iskolai kirándulások hasznát kellőképen kifejtve azok megvalósítására évenkénti 2000 koronát kérelmezzen, hogy azokban a szegénysorsú gyermekek is részt vehessenek, valamint hogy a szükséges játékszerek beszerezhetők legyenek. Kéressék föl a Tekintetes Tanács egyben arra is, hogy a kirándulásra kiszemelt helyeken évközben esetleg más célra is alkalmas, de kirándulások alkalmával zivatar esetében menedékházul is használható épületeket emeljen, vagy az esetleg már meglévőket ezen célra a kiránduló gyermeksereknek átengedje. A kirándulásokat pedig a 3-dik osztálytól kezdve fölfelé tegye kötelezővé.

2. Kéressenek föl az iskolaszékek, hogy a tanítószágot ez irányban kifejtendő működésökben erkölcsileg, esetleg anyagilag is támogassák.

3. Kéressenek föl az egyes pénzügyintézetek, hogy a menedékházak létesítésének költségeihez bizonyos összeggel hozzájáruljanak.

4. Kerestessenek meg az összes hírlapok szerkesztőszékei és keres-

senek föl erkölcsi és esetleg oly irányú anyagi támogatás czéljából, hogy lapjaikban az iskolai kirándulások költségeinek fedezésére gyűjtést nyissanak.

Hogy az iskolai kirándulások hatása üdvös lesz, az talán minden kétségen kívül van; hogy megvalósulnak-e, az még most kétséges, de remélhető.

A szünidei gyermektelep intézményét a társadalom felkarolta s ma már áldásosan működik. Nem kevésbé üdvös a megvalósítandó iskolai kirándulások intézménye is; azonkívül nemcsak egy, a szegényebb néposztályt érinti, hanem legközelebről érinti a társadalomnak majdnem minden osztályát; azért remélhető, hogy a hivatott tényezők nem fogják elejteni.

Munkálkodjunk annak megvalósításán első sorban mi tanítók az üggyhöz méltó kitartással: és az ige testté válik.

Székely János.

Iskolai felügyelet.

Volt egyszer egy ideális lelkű nagy úr. Bölcs, hatalmas úr volt, kezébe futottak össze a főváros oktatásügyének szálai. Egy szavával teremthetett, alkothatott olyant, a minek áldását százezer gyermeki szív érezhette. Nála volt a hatalom, a főváros oktatásügyén lendíteni, azt felvirágoztatni, vagy legalább is helyes mederbe terelni.

És ez a nagy, hatalmas, bölcs úr élt is az állásával járó jogokkal és hatalommal.

Szerette hivatását. Előtte nemcsak a kötelesség volt szent, hanem a főváros érdeke is.

Belátta, hogy a főváros oktatásügye pang. Mintha a munkások szunnyadnának. A munka halad, mert elvégre is a legények dolgoznak, lelkiismeretesen munkálkodnak; de ebben a munkában nincs erő, vér, nincs élet. A tanítás nem egyöntetű. Az a bizonyos „A hány ház, annyi szokás” — divik, mert a hány iskola, annyiféle módszerrel tanítanak.

Belátta, hogy ennek oka a kellő felügyelet — és pedig okszerű felügyelet — hiánya.

Belátta, hogy nem ellenőrizni, hanem vezérelni, lelkesíteni, ambicionálni kell a tanítókat, s egy irányba terelni a tanítást. Belátta, hogy annak, ki a legnehezebb foglalkozásnak, — a tanításnak — felügyeletével van megbizva, annak magának is értenie kell a gyermek nevelve oktatásához.

Belátta, hogy e fontos hivatásra a boltos, a hentes nincsen, képesítve, de még a gyáros, az ügyvéd, sőt a középiskolai tanár sem.

Belátta, hogy a tanítás felügyeleténél a városnak különleges feladatai vannak: Éberem örködni, hogy a tanítás az összes iskolákban a város érdekeinek megfelelő legyen, s hogy ezt nem bizhatja tisztán az állami felügyelőre, a ki különben is temérdek munkával van terhelve.

Belátta, hogy a tanítói munka megbíralására legalkalmasabb a tanító. Elhatározta hát, hogy a főváros tanításügyének mezején gondozókat amit a kiválóbb, tehetségesebb, szakavatottabb tanítók sorából, a

kik világosságot árasztanak, a kik vért, életet öntenének a szunnyadó munkásokba. A kik a maguk munka körén belül egyesítenék az erőket, a tanítás egyöntetűvé, a módszert általánossá téve.

A kik kiválóságuk, koruk, tapasztalataik, tehetségük folytán felette állva szellemileg kerületük tanítóságának, erkölcsileg is jog czimmel bírnának arra, hogy azokat tévedéseikről felvilágosítsák, nekik módszeres utbaigazitással szolgáljanak.

A kik méltán vezérférfiak lennének az oktatásügy terén, bár ha csupán szerény „községi felügyelő” lenne is a czimük.

És azután elképzelte azt a javult helyzetet, melyet ez új rend teremteni fog.

A felügyelőnek nem kell majd műhelyben dolgoznia, üzletben kereskednie, gyárakban intézkedni, bíróságnál perelni; sőt még — mint az igazgatónak — tanítani, adminisztrálni sem kell. Élhet teljesen, állandóan, egész lélekkel hivatásának. —

Nem lesz egyéb dolga, mint kerületében iskoláról-iskolára járni, figyelni az oktatást, a tanítási módszert s azt egyöntetűvé tenni. Minden hónapban megfordulhat egy-egy osztályban egyszer s minden hónapban tarthat egy-egy iskolában egy módszeres értekezletet, a hol észrevételeit együttesen, azokkal, a kik ahhoz legjobban értenek, tárgyalhatja.

És fog kapni nehéz, fáradságos munkájáért korpótlékján és 1200 korona lakbéréen kívül 4000 korona évi fizetést, a miből már tisztességesen, állásához mérten is megélhet.

És nem fog függni senkitől sem, mint a tanácstól, kitől hatáskörét kapta s kinek szakavatott jelentést küld esetről-esetre.

Ha jól gondolom, mi, tanítók lelkesedéssel fogadtuk ezt a szép eszmét. Értekezleteinken, szaksajtónkban kifejezést adtunk annak, mily sok jót várunk ez új rendszertől. Örültünk előre, hogy munkánk hivatott ellenőre, felügyelője nem laikus ember lesz ezután, hanem testünkből való hús, vérünkből való vér: tanító.

Örültünk, hogy pályánkon egy újabb lépcsőt láttunk emelni, melyre feljuthatni ambitiónk lesz. És nem sokára láttuk az eszmét porba hullani.

Meghalt, még mielőtt született volna. Megölte a főváros „pénzügyi helyzete”.

És maradt minden a régiben.

Lesz, ellenőrző hatóságunk három is, ép úgy, mint eddig; a tanfelügyelő, az iskolaszék s az igazgató.

Hogy mennyit ér e három külön külön és együttvéve, azt megpróbálok ide íglatni.

A tanfelügyelő a kormány közege. Képviseli az államot a főváros közigazgatási bizottságában, melynek hivatalból tagja. Ennek azután havonként, évnegyedenként s a tanév végén terjedelmes jelentést ad be, a város oktatásügyi viszonyairól. A miniszteriumnak talán még gyakrabban és terjedelmesebben referál. Érintkezik a soknál több hatósággal, iskolákkal, irásban, aktaszerűleg. Eár a vezetésére bizott tanfelügyelőségben hatan is dolgoznak, — a nagy írásbeli munkahalmak miatt, — alig képes havonként 50—60 osztályt meglátogatni. Igaz, ezek az iskola látogatások nagyon hasznosak, mintaszerűek, például szolgálhatnának a

többi ellenőrző hatóságnak is, de oly keveset fordulnak elő, hogy eredményük vajmi csekély. Egy-egy iskola átlag minden harmadik évben lát tanfelügyelőt. Ezen látogatások alkalmával a tanfelügyelő meggyőződést szerez magának arról, hogy az iskola külszervezete megfelel-e a modern paedagogiai és a közegészségügy követelményeinek a tanidő s a tanrend betartatik-e, elvégeztetett-e a szükséges tananyag s hogyan? Az osztály látogatások után következő értekezleten módszeres utbaigazítással szolgál az egyes tántárgyak módszerét illetőleg, a mit a tantestületi tagok „mihez tartás végett tudomásul vesznek.“ Az értekezletről három példányban kiállított jegyzőkönyvet is vesznek fel, melynek elaktázása után újabb 2—3 évig várhatnak újabb helyes, okos, módszeres felvilágosításokra. Mondom, nagyon kitünőnek tartom fővárosunkban az állami felügyelet; de eredményesnek nem. Mert kevés az.

Az iskolaszék felügyeleti munkájáról nagyon keveset írhatok. Talán azért, mert keveset dolgoznak.

Olykor-olykor bevetődik egyik-másik iskolaszéki tag az iskolába, elidőz az osztályban, — hogy ne túlozzak — vagy tíz perczig s látogatásának megörökítése után távozik egy hang, egy szó nélkül. Nem tudjuk mi a véleménye, elismerését vagy megrovását érdemeltük-e ki, mert nem nyilatkozik. Sem itt, sem az iskolaszékben. Ezek a jó urak azért tekintenek be néha napján az iskolába, hogy jogczimük lehessen az „iskolaszéki tag“ czímet viselni.

Erről az intézményről mindent elmondtam. Nem felügyelők ők, csak látogatók.

Az igazgatók felügyeleti jogát az 1877. évben alkotott 447. számú közgyűlési határozat 59. §-a szabályozza, a mit azonban végrehajtani lehetetlen.

E §. ugyanis így szól: „Az igazgató a vezetésére bizott iskola minden osztályát *hetenkint* meglátogatja, meggyőződést szerezvén a tanulók haladásáról, viseletéről és szorgalmáról. A szerzett tapasztalatokat a tanítótestület *heti* értekezletén előadja s a tanítókkal együtt megvitatja“. E szabályrendelet ezelőtt 23 évvel készült; végrehajtható soha sem volt. Ma egy-egy igazgatóra átlag 17 osztályt lehet számítani, azokat a lehető legnagyobb felületességgel sem figyelheti meg hetenkint.

Ma az igazgatónak érintkeznie kell a tanácsossal, a tanfelügyelősséggel, az iskolaszékekkel, az elöljárósággal és a többi iskolákkal. Irodát kell vezetnie, sok írásbeli munkát aktaszerűleg elintéznie. Azután adminisztrál az iskolában, beszerzi a szükségeseket, pótolja a hiányzó dolgokat, felügyel a szolgák munkájára, intézkedik a tanerők helyettesítéséről, felveszi a beiratkozni jött tanulókat, azok pénzét elkönyveli s a központi pénztárba szállítja, áttelepíti a költözködő tanulókat. Azután mehet tanítani, a neki kijelölt osztályba s taníthat hetenkint 20 órát. Innét van azután, hogy — különösen tanév elején — sok igazgató még éjjel is dolgozik.

S ha azután a tanító-testület egészségi állapota annyira kielégítő, hogy segédjének helyettesíteni nem kell, hát azt beküldi osztályába s elmegy „osztályt látogatni“. S ez megtörténhet egy évben nehányszor.

Ezek az igazgatói látogatások közép helyet foglalnak a tanfelügyelő és iskolaszéki látogatások között. Nem oly kiválóak, oly gyakorlatiak,

mint a tanfelügyelői látogatások s nem oly nyom nélküliek, mint az iskolaszéki tagok látogatásai.

Fővonásuk, hogy nem gyakorlatiasok. Az igazgató inkább csak ellenőríz s nem pedig tapasztalatokat gyűjt. Inkább főnök, mint tanácsadó. És e tekintetben a legnagyobb hiba, hogy nem minden igazgató bocsátja a testület tárgyalása alá szerzett tapasztalatait, hanem kijelentve véleményét, — a melyik többnyire jó — vitát nem tűr.

Ma, mikor a városházán a deficit megszüntetésén izzadnak éjnap, mikor a fővárost pénzügyi válság fenyegeti s így a szakfelügyelet kérdéséről beszélni igazán vakmerőség: *foglalkozni kellene az igazgatói állás újjászervezésével, illetve az igazgatók hatáskörének újabbi szabályozásával.*

Az első az, hogy az igazgatók mentessenek fel az osztályvezetéstől, hogy felügyeleti hivatásuknak élhessenek teljes lélekkel, állandóan. Ezzel szemben az igazgatók vezessék az irodát, adminisztráljanak és a kisebb időre terjedő helyettesítéseket is végezzék. A segédtanítói állások megszüntetendők lévén, a hosszabb időre terjedő helyettesítéseket óradíjas tanítók végezzék. Az igazgatók volt osztályában megbízott erők alkalmazhatók.

Az igazgató legfőbb hivatása az állandó, szakszerű felügyelet lenne. E végből minden osztály legfontosabb óráján havonként legalább egyszer jelen van, figyeli a tanító előadási képességét, módszerét, modorát, a gyermekek haladását, az általános rossz szokásokat s tapasztalatairól, jegyzéket vezet.

Minden hó végén tartandó értekezleten módszeres értekezést tart tapasztalatairól s előadását a tanítótestület bírálata alá bocsátja, a mely azt kellőleg megvitatja.

Az igazgató tiszte a tanítást szabályozni, azt egyöntetűvé, egységessé tenni s ügyelni, hogy az a fővárosi viszonyoknak mindenben megfeleljen. Az igazgató látogatásai alkalmával véleményt nem mond, a tanulókhöz kérdést nem intéz, csupán hallgatag jelenlétével ügyel a tanítás menetére.

Ha látogatásai alkalmával egyes tanérek módszerében kirívóan nagy ellentétet talál, felhívja őt, hogy a kérdésről módszeres előadás keretében értekezzen. Általában joga legyen az igazgatónak értekezésre bármely tanítót felszólítani.

Igy lesz a főváros oktatásügye egységes és modern.*)

Saskeőy József.

*) Közzöljük ezt a cikket, mert conclusójával, azzal t. i., hogy az igazgatói szolgálati szabályzat megalkotása sürgős teendő, egyetértünk. A cikk egyéb részeivel azonban már nem vagyunk egy nézeten. A fővárosi iskoláinak nem az „egyöntetűség” hiánya a legfőbb baja. Van itt egyöntetűség elég, sőt sok is. A mi hiba az iskola beléletét illetőleg észlelhető, azt nem lehet a felügyelet hiányos voltára visszavezetni. Emelkedett közszellem, erős kötelességérzet kell az egész vonalon s ezt a tanítóság nem várhatja kívülről, maga kell, hogy megteremtse. A felügyelet csak támogatója lehet erre irányuló törekvésének. S ezt meg is teszi a felügyelet. Mert nem áll az, hogy pl. a kir. tanfelügyelőség 2—3 évenként látt egyszer egy-egy iskolát. A dolog úgy áll, hogy meglátogatja valamennyit legalább egyszer évenként. Teheti és teszi is, mert működésének súlypontja az iskolalátogatás. Lehet, hogy a községi felügyelet is javítólag hatna; de éppen nem bizonyos. Ahol életbe van léptetve, nincs benne haszon. Az izetlenkedés, mint szembeütő „eredmény”, napirenden van. A tanítók örülnek ez intézménynek legkevésbé.

A szerk.

TÁRCSA.

A vénkisasszony ajándéka.

Megérkezett az olyan nehezen várt szent este. Nemcsak a hangulat volt karácsonyi; hanem hangok is erősen hirdették a kis Jézus születését. K. városban ugyanis néhány évvel ezelőtt még az volt a szokás, hogy a kántáló, a Jézuskát dicsérő betlehemes és csillagos fiúk, a kicsinyektől, 6—7 évesektől fel a 19—20 éves kamaszokig, irgalmatlan ostorpattogatással (cserditésekkel) adták tudtára a házi gazdának, hogy „jönnek”; tartsa készen a mézes pálinkát, a kalácsot, krajczárt.

Honnét ered ez az éppen nem általánosan elterjedt pattogatás, nem tudom, valószínűleg a csorda pásztorokra akar emlékeztetni.

Az egymást sűrűn követő pattogtató truppok között volt a Jancsiék kis truppja is. Hárman valának ők csupán; mert az ilyen apró deák-népséggel nem szívesen szerződnek a „nagyok”; mert a kis ember nem jó társ, nem erős, nem bátor a várható támadással szemben. Jancsi, Sándor és Petyi tehát egyedül maradtak.

Egy kis passzirozó szita kávéjából készült a csillagjok. Kicsire szabták, hogy hozzájuk illő legyen, meg aztán egy kis számítás is volt a dologban: az ilyen apró csillagot könnyű eldugni, a pásztor szüre alá csapni, ha veszedelem fenyeget. S a veszedelem lépten-nyomon fenyegeti a kisebb truppekat: a nagyobb truppok elfogják és kifosztják őket; elszedik a keresetüket. Ez már olyan hagyományos szokás K.-ban. Hozzá tartozik a kántálás romantikájához. Nem is ütközik meg rajta senki. Még az sem találkozott nagyobb visszatetszéssel, ha a kifosztásra kiszemelt csoport védelmi állásba helyezkedett s valóságos csapatot vitt a támadókkal.

Az apró népség azonban nem mert éppen nem kétes kimenetelű háboruba bocsátkozni. Furfanggal, ravaszsággal igyekezett a leselkedő bandák körmei közül kisiklani. S ha ez nem sikerült, egyszerűen megadta magát, nehogy a kifosztás mellett még „kapjon” is.

Épp így cselekedett a mi kis truppunk is. A kis csillagot sötétben vitték az utcán, nehogy annak fénye rájuk irányítsa a figyelmet s csak a házban merték meggyújtani. A karikással csak kivilágított, mozgalmas helyeken mertek pattogtatni, a sötét vagy félhomályos mellék-utczákon, a hol a szegények, a legjobb kunschaftok laktak (mert a gazdagok csak elvétve eresztik be a kántálót) nem bátorkodtak csöngetni. Lábujjhegyen osontak egyik háztól a másikhoz.

S az okosságuknak meg is volt az eredménye: 10 óráig háborítatlanul jártak; sok mézes pálinkát ittak, sok kalácsot, krajczárt, sőt hatost is kaptak. Nagyon meg voltak az „eredmény”-nyel elégedve.

Már éppen hazaakartak menni, midőn Petyinek az az ötlete támadt, hogy kántáljanak egyet a szegény vén Pepi kisasszonynak is, a ki — az előző évről tudták — diót szokott osztogatni. Nem sokat ad, csak kettőt-kettőt, de hát az is valami, jó lesz a sok kalács után.

Pepi kisasszony nyugalmazott nevelőnő. Egy gazdag grófnál nevelősködött. Gyönyörű szép leány volt. Beleszeretett Muki gróf urfi. Mikor a szülék a „bajt” észrevették, Muki urfit Spanyolországba küldték

„üdülni“. Pepi kisasszonyt pedig 200 frttal nyugalmazták. Régen történt; de Pepi kisasszony nem felejtette el soha. Többé tanitóságot nem vállalt; a pensiojából elédeglét a kis városban. Nem érintkezett senkivel; csak madaraival és virágaival beszélgetett. Az emberektől elfordult; még a gyermekektől is. Félt tőlük. Különösen a vásott fiuktól, a kik háza falát összefirkálták, virágait megdézsmálták. Sőt egy karácsony-este macskazenét is adtak neki, a mért be nem bocsátotta őket. Az óta valamennyit bebocsátja s hogy sokba ne kerüljenek, mert a 200 frtból szűken tellik, csak egy-egy pár diót ad nekik. Így is elfogy 2—3 szakajtó dió.

Így volt azon a Jancsiék truppjára annyira emlékezetes karácsony estén is. Mikor a trupp oda ért. » harmadik kosárban már csak egyetlen kis dió volt. Nyilván azért maradt meg, mert azt már nem lehetett elajándékozni.

A mint hőseink éneküket elénekelték, a rigmust elmondották, a szegény vén Pepi kisasszony székenkezeve állott előttük, mert nem volt mit adjon nekik:

— Fiúk -- így szólt — későn jöttetek. A többiek már nemcsak a diót vitték el, hanem pár krajczár pénzemet is. Majd jövő karácsonykor kipótolom.

Ez a biztatás sehogy sem tetszett a fiuknak. Petyinek már a szájában volt a dió íze, megszólalt:

— Aztán egy dió sem maradt néni?

— De maradt egy fiaim. De csak egy. Ime itt van, osztozzatok meg rajta, — mondotta nagy zavarában.

Petyi elvette a kis nyomorék diót.

Az utcára érve nagyokat nevettek a Pepi kisasszony ajándékán. Különösen tetszett nekik az a tanácsa, hogy osztozzanak meg hárman a nyomorék dión. Sorba a kezébe vette a kis diót minden gyermek. Titkon fel is akarta törni mindegyik, de a kis dió kemény héja ellentállt fogaik szorításának.

Mit volt mit tenni véle, betették a tarisznyába a kalács és alma közé.

Vigan mentek hazafelé fiúk. A mézes pálinka megtette a hatását: neki bátorodtak, a csillagot meggyújtották és Jancsi olyan irgalmatlan pattogtatást vitt végbe a karikással, mintha csak ők lettek volna a kántálók legnagyobb, legerősebb truppja.

Meg is adták az árát vitézkedésüknek; mert egy háznak árnyékából rájok rontott két markos sihader s kifosztotta őket. Elszedtek tőlük mindent. Csak a kis diót nem bántották. Ezt a rablók nem tartották érdemesnek elvenni. Egyikük e gunyos szavakkal adta nekik vissza:

— Netek, osztozzatok meg rajta!

Mennyire máresként hangzott a czinismusnak ez a szava, mint odabent Pepi kisasszonynál, a zavarba jött szereteté, azt a kijózanodott gyermekek közül csak a hallgató természetű, gondolkozó Sándor vette észre, a ki összehasonlítást tett a jólelkű szegény vén kisasszony és a fosztogatók között.

Néhány lépést szóltanul menték egymás mellett a fiuk. A csendet Petyi törte meg:

— Semmink sem maradt csak a kis nyomorék dió. mit csináljunk vele ?

— Vágjuk az ablakába, szólott Jancsi, mert ő az oka a bajunknak. Ha az ő nyomorék dióján nem nevetgélünk, nem felejtkezünk el magunkról s elővigyázók maradunk.

— Adjátok nekem a diót, vágott közbe Sándor. Én megveszem. Egy harmada az enyém, a két harmadért adok 2 krajczárt, mindegyiteknek egyet.

A másik két társ ráállott. A következő pillanatban a dió már a Sándor mellényzsebében volt.

A másik kettő nem tudta megérteni, hogy adhatott társuk a kis dióért két krajczárt. Petyi kérdést tett:

— Aztán mit csinálsz azzal a dióval, hogy nem sajnálsz érte a 2 krajczárt ?

— Megtartom emlékül, — szólta a kérdező.

— Olyan szívesen gondolász arra a vén kisasszonyra ?

— Szívesen, mert jólelkű. Látjátok semmi egyéb nem volt a házában, miht ez nyomorék dió. Mikor ide-adta, neki semmije sem maradt. A kifosztás Isten büntetése rajtunk, a mért kikacagtuk.

A gyermek elkomolyodtak s többé nem hozták fel a kis diót. A fosztogatásról beszélgettek, a míg csak el nem váltak.

* * *

Mult az idő s a gyermekek karácsonyesti kalandja teljesen feledésbe ment. Csak két ember nem felejtette el: a kis dió adományozója és birtokosa. Ez őrizte a dióját többi gyermekes emléktárgyai között, amaz szeretettel gondolt a jó fiura, a ki őt társainak durva bántalmazásától megvédelmezte. Mert a történetek a fülébe jutottak.

Attól az időtől kezdve az emberektől annyira idegenkedő Pepi kisasszony szeretetének tárgyai közé fogadta madarai és virágai közé az embert is. A következő nyáron már maga adogatott egy-egy szál virágot a gyermeknek; sőt kedvencz madararainak egyikét Sándornak ajándékozta. Évekig élt barátságban a vén kisasszony a jószívű fiuval; mindaddig, a míg ez a német szó miatt szülő városát el nem hagyta.

Attól az időtől kezdve 3 éven át mit sem hallottak egymásról. Akkor azonban megszólalt Pepi kisasszony még pedig olyan hangosan, hogy a helyi lap révén a Szepességbe is elhall tszott. Meghalt a szegény s a lapok nyilvánosságára hozták végrendeletének következő pőpontját:

„Kora ifjuságom szerzeményét évek során keresztül egyedüli jó barátainak az állatoknak hagyományoztam volt. Miután a kis dió története visszavezette szívemet az emberekhez, megmásítom végrendeletemet s 2000 frtot tevő készpénzemet a k-i gymnasiumnak hagyományozom azzal a kikötéssel, hogy annak kamataiból évenként egy-egy jószívű fiu kapjon jutalmat.

Elvárom, hogy végakaratomat mindenkoron tiszteletben tartsák. Nem a tehetséget, a természeti adományt akarom én jutalmazni, miként most széltiliben cselekszik, hanem a személyes érdemet: a *jóságot*.”

Az emberek furcsának tartották ezt a végrendeletet; de Sándor, a ki immár filosofiát tanuló nagy diák volt, egészen természetesnek találta.

Ember János.

„A Magyar Kisednevelés Irodalma“.

Peres Sándor e művének első részében munkájának célját fejtegeti s azt mondja, hogy történelmi alapon kívánja a tudást fejleszteni; összehasonlítani a mi nemzeti munkánkat a külföldével s ezzel bebizonyítani, hogy nem maradtunk el. Ennek kijelentése után tárggyára tér, a kisednevelés irodalmának általános jellemzésére.

A jellemzésben az egyes munkákat csoportosítja: házi nevelés, részleges módszertan (óvodai foglalkozások), képzőintézeti tankönyvek, gyermekirodalom és lapok — czimek alatt.

A házi nevelésre vonatkozó művek közül különösen kiemeli Dr. *Borsos Márton* művét, mely e téren első volt a magyar irodalomban.

A köznevelésre vonatkozó művek szerzőit műveik iránya szerint a régibb magyar iskola, Fröbel iskola, egyeztetők iskolája és az újabb iskola hiveire osztja.

A régibb magyar iskola s a magyar kiseddóvás megalapítója *Wargha István* volt. Munkássága inkább agitationális jellegű, de megalapítja az első óvóképzőt. Az ő hatása alatt és irányát követve doigoztak: *Kacskovics Lajos* és *Fáy András* is, kiről érdemes feljegyeznünk, hogy az anya nevelését legbecsesebbnek mondja. *Karády Kossuth* gyermekeinek nevelője, *Ney Ferencz* és *Rapos József* csatlakoztak még a magyar iskolához; de valamennyinek irodalmi munkássága inkább az eszme terjesztésére, mintsem az óvodai nevelés belső fejlesztésére irányul. A nevelésre vonatkozólag mindnyájan hangsúlyozzák, hogy kerülni kell a tanítást, de a gyakorlatban bizony tanítanak olyan dolgokat is, mit ma az elemi iskola I. osztályaiban is soknak tartunk.

A régi magyar iskola szellemében módszertani könyveket *Fellner, Kohányi* és *Pásztori* írtak. Gyermekek részére verseket, meséket *Bezeredy Amália, Horkay Antal, Gáspár János, Fáy András, Pánczél Dienes*. Egy-egy meséjük, versük még ma is becses darabja még az elemi iskolai olvasókönyveknek is. A gyermekek részére dalos könyvet írt *Kohányi Samu*.

Szabó Endre, Rapos tanítványa, elhagyja mesterét és a Fröbel irányára esküszik, de mivel a magyar iskola vezére *Rapos* még élt s legtöbb alapnevelő mint *Rapos* nevezte, az ő iskolájából került ki, hatása nem volt nagy s ő volt hazánkban az egyedüli tisztán Fröbel irányu kiseddóvó.

Még *Szabó* működése alatt indult meg a magyar és Fröbel irány egyeztetésére irányuló mozgalom s irodalmi működés. Ennek az iránynak a képviselői *Komjáthy György*, ki a gyakorlatban igyekezett a két irányt összeegyeztetni. *P. Szathmáry Károly* az eszme terjesztése érdekében küzdött. *Szerdahelyi Adolf* mint képzőigazgató, mint szerkesztő hatott, de önálló műveket is írt.

Kobnái Mihály különösen a gyermekirodalomban tűnt ki, de írt neveléstanai műveket is, *Dömötör Géza*, majd *Kraffszky József* zárják az egyeztetők iskolájának sorát. A gyermekvilág dalköltőjét *Kohányi Samu*t a régi magyar iskolától örökségbe kapták, ki hűségeseen szolgálja dalaival a kiseddóvás ügyét úgyszólván kezdet óta. A gyermekirodalom már neves írókat költőket számíthat munkásai közé. Az óvók ugyan leg-

többen maguk is irnak a gyermekek részére, de már *Gyulai Pál*, *Györy Vilmos*, *Agai Adolf* verseiből is válogathatnak.

Az új magyar iskola megalakulását az 1891. évi kisdédóvási törvény indította meg. *Péterfy Sándor* megbízott az óvóképző-tanárok tanárok tanfolyamának vezetésével. Péterfy állást foglalt előadásaiban az idegenszerű, mesterkelt s nem a gyermeki kedélynek megfelelő óvodai foglalkozások ellen. *Láng*, *Peres* bírálat alá vették az óvodák belső életét. *Pósa Lajos* gyermekversei, Dr. *Kiss Áron* Játékkönyve, majd *Lutterberger*, *Péterfy* és *Pósa* „Meséskönyv, Verses- és Daloskönyve” módot nyújtottak az óvoda belső életének átalakításához. *Láng*, *Peres*, *Molnár Mária*, *Székely Gáborné*, *Számord Ignác* kiválóbb képviselői az új magyar iskolának.

Ez rövid kivonat is mutatja, mily terjedelmes anyagot dolgozott fel *Peres* 15 ivre terjedő munkájában. Nem elégszik meg az anyag összehordásával, hanem tárgyilagos kritikával világítja meg a jót s itéli el a helytelent. Elismeréssel adózik az uttörők fáradságos munkájának, de tévedéseik sem kerülnek el figyeimét. Az öt annyira jellemző szerénységgel szól a mai nemzedék munkásságáról, melynek jó részét ő végezi.

A ki a *Peres* könyvét elolvassa, teljes képet nyer a magyar kisdédóvás minden jelentős mozzanatáról, az uttörők küzdelmeiről, az ügyet előbbre vivők munkásságáról s az újabb nemzedék törekvéséről. A szakembernek nélkülözhetlen e könyv, mert biztos utmutatást talál benne a multra s irányítást a jövőre.

Peres Sándornak e za műve is lelkiismeretes kutatás, alapos tanulmányozás gyümölcse.

Emeli a műnek becsét a szerző történetirői pártatlansága, széles látóköre, melylyel az anyag felett uralkodik s az a tárgyhoz illő és méltó nemesen egyszerű előadás, mely egyébiránt *Peres* műveinek jellemző sajátsága.

IRODALOM.

Uj Petőfi. Mióta felszabadult Petőfi a szerzői törvény tilalma alól, egyre-másra jelennek meg költeményei újabb és újabb kiadásban. A szabad Petőfi-kiadások azonban inkább olcsósággal, mint a szép kiállítással iparkodtak közönséget szerezni. Végre most a *Wodianer F.* és fia (Lampel Róbert) cs. és kir. udvari könyvkereskedő cég kiadásában megjelent egy oly Petőfi is, a mely úgy technikai, mint művészi tekintetben kielégíti mindazt a jogos várakozást, a melyet egy diszes Petőfi-kiadáshoz fűzhettünk. Petőfi összes költeményeit az új kiadás két kötetben adja. Sajtó alá *Radó Antal* rendezte, a ki lelkiismeretes gondnal ügyelt a szöveg tökéletes pontosságára. Ugyan ő látta el a két kötetet a szükséges tárgyi jegyzetekkel is. Az új Petőfi magvas, értékes életrajzzal kezdődik, melyet a legjobb és legteljesebb Petőfi-monografia szerzője, dr. *Ferenczi Zoltán* irt e könyv számára. Legnagyobb dicséret illeti a kiadót azért, hogy alkalmat adott három jeles magyar festőművésznek, *Telegdy Lászlónak*, *Tull Ödönnek* és *Neogrády Antalnak* arra, hogy tehetségük legjavával megpróbálják a magyar nemzet legnagyobb költőiláncszénekképesítésével is megörökíteni. Ötvenkét új Petőfi-

illusztráció disziti a két kötetet, a melyék közt mindenki meg fogja találni azt, a mely lelkéhez szól. A képek mind egy-egy külön lapot foglalnak el s a legmodernebb művészi izléssel három színben vannak reprodukálva. A könyv papírja kifogástalan, famentes, erős, finom papíros; a nyomás diszes és kitűnően olvasható. A művészi kötés, a melyet Petőfi domborművé arcképe diszit, újabb díszműveink között párját ritkítja. Azt hisszük, hogy ez az új diszes Petőfi kiadás, a melynek ára két kötetben csak 10 korona, meg fogja nyerni a nagy közönség tetszését.

Tizenhat nap Itáliában. Utleírás számos képpel. Irta: *Moussong Géza*. Ára 1 kor. 20 fill. A fővárosi tanítók, illetőleg a magyar turista tanítók ez évi husvét-i itáliai utja van ebben számos és szép kivitelű képpel diszitett és magyarázóit csinos füzetben leírva. Az utasok a művészetek classicus hazájának, a történelmi emlékekben oly gazdag Itáliának földjén Venziában, Firenzében, Rómában, Pompeiben. Nápolyban és Capri szigeten fordultak meg. Mind eme helyekről s az ezeken látatókról vonzó leírást nyújt a szerző s e mellett az oda és visszautazás alkalmával megfigyelt dolgokról is számot ad. *Moussong* tud megfigyelni s a megfigyelt dolgokról keilő élérkséggel számot adni. Csak az a kár, hogy leírásában nem szentel legalább egy fejezetet azoknak az impressióknak, melyeket reá az olasz nép gyakorolt. Ugy látszik, kevés volt az idő arra, hogy ily irányu megfigyeléseket is tegyen. Könyvecskéje egyébiránt e nélkül is figyelemre méltó. Haszonnal olvashatja bármely tanító is, de különösen figyelemreméltó e könyv azoknak a kartársaknak, a kik még nem voltak Olaszországban. Az ilyen leírások a földrajztanítás elevebbé, életteljesebbé tétele szempontjából nagyon értékesek.

Egyszer volt, hol nem volt. Mondák, regék és kalandos történetek. A magyar ifjuságnak elmesáli *Bánfi János*. Számos színes képpel. Második kiadás. *Lampel Róbert* (Wodianer F. és fiai) cs. és kir. udv. könyvkereskenése. Ára kötve 6 korona. A könyv külseje kívánatos; helseje értékes. Szébb képes könyvet, élvezetesebb olvasnivalót nem igen adhatunk gyermekeink kezébe.

Legszébb regefüzér. *Bánfi Jánostól*. A szöveg egyrésze azonos a szerző „Egyszer volt, hol nem volt“ című nagy mesés könyvével. Számos színes kép ékesíti. Meséi tele vannak igaz költésszettel. *Lampel* (Wodianer) cs. és kir. udv. könyvkereskedő kiadása. Ára kötve 3 korona.

Tündérek között. Sok színes képpel diszitett mesés könyv *Bánfi Jánostól*. A mesék egyrésze azonos szerzőnek az *Egyszer volt* cz. mesés könyvével. Gyermekeink számára keresve sem találhatunk alkalmasabb karácsonyi ajándékot. Kiadja *Lampel* (Wodianer) cs. és kir. udv. könyvkereskedése. Ára kötve 3 korona.

Bulgári ipara. Gazdasági és neprajzi tanulmány. Irta: *Strausz Adolf*. — Kereskedelmi utirányunk a Kelet felé vezet. Helyén való tehát, hogy alaposan tájékozódjunk amaz államok felől, melyek ma még iparunk és kereskedelmünk terrénúmaul szolgálnak; de talán már a közel jövőben versenytárs gyanánt szerepelnek. Bulgáriában megvan az anyagi és szellemi fölvirágzás összes előfelvétele, s mióta politikai függetlenségét visszaszerezte, szinte meglepő az a gyorsaság, melylyel a reá

váró feladatot: összekötő kapocsná lenni a nyugat és kelet között — megoldani törekszik. Strausz könyve ennek a fiatal, életerős, haladó államnak a gazdasági életével ismerteti meg az olvasót, nem száraz szakmunka alakjában, hanem oly élvezetes kézikönyvben, a melyet haszonnal forgathat minden intelligens ember. A könyv az Iparosok Olvasótárávak VII. évf. 1—2 száma. Ára 1 kor. 20 fill. Kiadja: Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udv. könyvkereskedése.

Régi magyar művészek és mesteremberek. (Művelődés történeti vázlatok.) Irta *Tarczai György*. Az Iparosok Olvasótára VII. évfolyamának 3. száma. Ez értékes kis könyvről tiszta képet nyújt fejezeteinek czimsorozata. Régi magyar építészek. Régi magyar szobrászok. Régi magyar festők. Írók és művészek Bocskay és Bethlen udvarában. Magyar mesterek művei idegenben. Tinódy és a lantosok rendje. Muzsikuskok a torony tetején. Régi Magyar ötvösök. Az érdekes és tanulságos könyvnek szerzője több kitünő művészettörténeti dolgozattal tette ismertté nevét. A füzet ára: 60 fillér. Kiadja: Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udv. könyvkereskedése.

VEGYESEK.

— **Az Orsz. Bizottság ülése.** A Magyarorsz. Tanítók Orsz. Bizottságnak igazg. tanácsa f. hó 20-án ülést tartott, melynek főtárgyát a Vörösmarty szoborra folyó gyűjtés módozatainak megbeszélése képezte.

— **Kiss Áron kltüntetése.** A király Dr. Kiss Áron paed. igazgatónak kiváló közszolgálatainak elismerésül a kir. tanácsosi czímet adományozta. Ezen alkalomból a vezetése alatt álló főiskola tanárai és tanítványaik ovatióban részesítették a néj. nevelés e kitünő munkását.

— **Jubileumok.** A Csalogány-u. tanítóképző a múlt vasárnap ünnepelte fennállásánál 30. évfordulóját, mely alkalommal a hatóságok s a növendék a 30 éves tanárokat: Radó Vilmost, Molnár Leontint, Nagy Károlyt is ovatióban részesítették. A Pesti izr. hitközség el. és polg. leányiskolája holnap ünnepeli Halásznáthán igazgatónak 50 éves tanítói és 30 éves igazgatói jubileumát.

— **Estély a Kaszinóban.** A Kaszinó Sylvester estéjén tánczczal egybekötött hangversenyt rendez.

— **A Kaszinó VII. rendes közgyűlése** jövő évi jan. 6-án lesz. Tárgyak: 1. A közgyűlés elnökének megválasztása. 2. A közgyűlés jegyzőjének kinevezése és a jegy. ökönyv hitelesítő bizottság kiküldése. 3. A szavazatszedő bizottság kiküldése és a szavazás idejének kitűzése. 4. Az igazgatóság jelentése. 5. A felügyelő bizottság jelentése. 6. A költség-előirányzat megállapítása. 7. Indítványok. Az igazgatóságba jelölve vannak: Bánó József, Ember Károly, Gergely István, Kovalovszky József és Nohn Nándor.

— **A német nyelv a Paed. társaságban.** Radó Vilmos a paedagogiai társaságban ma egy hete fölolvastatott a fővárosi népiskolai német nyelvi tanításról. Kifejtette, hogy a törvény nem kívánja határozottan az idegen nyelv tanítását, de a népoktatási törvény 58. szakasza kívánja, hogy a köz. égben divatozó nyelvet tudja az alkalmazandó tanító. Mindazonáltal a főváros soha sem rendelte el, hanem a községi iskolák csak éppen örökölték elődeiktől. A német nyelv tanításának elmaradása paedagogiai szempontból helyes, mert semmi tárgyi összefüggés sincs az idegen nyelv és a népi-kola többi tárgya között. Verédy Károly tanfelügyelő a német nyelv fakultatív tanítása mellett szólott. Radó Vilmos paedagogiai szempontból helyteleníti a fakultatív tanítást is, lehetetlennek is tartja. mert hiszen tanítóink nem tudnak németül. Heinrich Gusztáv elnök kijelenti, hogy paedagogiai szempontból förlendő a német nyelv népiskolai tanítása. Arra, hogy praktikus szempontból tanítandó-e a német nyelv, nem kell a paedagogiai tanárságnak felelnie, ez más forum elé tartozik.

— **Nagy gyermek-előadás.** Érdekes váasztmányi ülést tartott a mult napokban a M. D. Egyesület. Eltérve az eddig követett módoktól, az egyes, szorult helyzetében olyan cserét nyújt a jószívű emberbarátoknak, a melyért senki sem sokalja a pénzáldozatot! Összáz fehérruhás ifjú leányka fogja előadni a Vigadó nagtermében a Csoda szarvas regéjét, továbbá Jókainak a Szent-Anna tava tündéri meséjét! Ilyent produkálni csak akkor és ott lehet, a mikor és a hol olyan vezető van, a ki a kiváló szaktudáson kívül annyi hivatás szeretettel és kitartó lelkesedéssel is bír, mint Stojánovits Jenő polg. isk. tanár, a kit sikerei már régóta dicsérnek. A hatóságnak és a szülőknek készséges és szives beleegyezésével állítja össze három polg. iskolának zenei sebhetséggel megáldott leányaiból azt a bájos és egyuttal hatalmas kórt, a mely felejthetetlenül kedves emlékként marad meg minden megjelenő szívében. Előre tudják ezt azok, a kik tavaly a félányi karnak művészetét élvezték a Csoda Szarvas előadásában. A páratlan művészi matiné febr. 10-én lesz. A jegyek iránt már most is nagy az érdeklődés; jó lesz előre gondoskodni. Lesznek 3 frtos, 2 frtos, 1 frt. 50 kros, 1 frtos ülőhelyek és 50 kros állóhelyek. Jegyek kaphatók az Andrássy-uti polg. tanítónő képzőben, vagy a Tanítónők Otthonában. Orezy-ut. D.-né.

— **Előadások a T. Kaszinójában.** A M. T. K.-ban e hó 15-én este Thék Endre tartott felolvasást „a hazai iparos-tanoncok oktatásának szerves fejlesztéséről.“ Megemlíti egyebek közt az amerikai és angol viszonyokat, hol az „ifjúsági ezredek“ célja: még szabad időkben is hasznos és gyakorlati dolgokra képezni s e mellett nevelni a társas együttlét nevelő hatásának felhasználásával a tanoncokat, a helyett, hogy azokat talán csavarogni engednék. Ismertette a Békés vármegyében létesített Ifjúság szövetségét s az 1901. május 1-én megnyitandó, általa alakított Ferencz-József tanoncok otthonát, melyek célja szintén a társas együttléttel való gyakorlati nevelés, megemlíti, hogy ezen eszmét dr. Verény kir. tanácsos úr ébreztette benne, melynek aztán ő megvalósítására törekedett. Szerinte fődolog a gyakorlati nevelés, rajza pedig minden tanoncznak kivétel nélkül szüksége van. Eperjessy István a gazdasági ismétlő iskolákról olvasott fel azután. Kiemeli, hogy ezek főcélja legyen a munkakedvre való nevelés, valamint a közügyesség fejlesztése a szakimeretekbe való gyakorlati bevezetéssel. Kívánatos, hogy a vallásoktatás ezen iskolákba is behozassék.

— **A néptanítók pótlója.** A közigazgatási bíróság folyó évi 779. számú elvjelentőségű határozatában kimondotta, hogy a néptanítók által tanítói minőségben birt földek után sem a tanító, sem a tkvi tulajdonos iskolafebantartó testület községi pótlóval meg nem róható.

Szerkesztői üzenet.

- F. V. Bpest. Legközelebb sorát keritjük.
- D. D. Bpest. A szives figyelmet köszönjük. Készséggel adtunk helyet s adunk mindenkor.
- Sz. K. Bpest. Annak idején hozzuk.
- S. A. Pécs. Erre a számra elkésve érkezett.

TARTALOM.

Tömörítés. — Az iskolai kirándulások. — Iskolai felügyelet. — A vén kisasszony ajándéka. — A Magyar Kisdudnevelés irodalma. — Irodalom. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenet.

Laptulajdonos: A Népevelők Budapesti Egyesülete
Kiadó: „Hunnia“-nyomda, Budapest VI., Teréz körút 3.

„Hunnia“ könyvnyomda Budapest, Teréz-körút 3.